

VAN ROGGEBROOD NAAR COUPE CARAMEL EEN KLEINE REVOLUTIE IN DE BAKKERIJ

Gaston De Smet

Inleiding

In het archief van de familie De Smet, tak van mijn voorouders, bleef een vrij uitzonderlijk document bewaard: het script van een toneelstukje dat in 1960 opgevoerd werd door leden van een bakkersfamilie ter herdenking van het eeuwfeest van een bakkerij. die doorlopend gevestigd bleef aan het begin van de Antwerpsesteenweg (grondgebied Gent). De opvoering door jonge leden van de familie en de daarbij aansluitende huldiging van de oude bakkers gingen door in de naast de bakkerij gelegen zaal White Star.

Verhaal en toneelstuk starten in 1860 wanneer de Gentse broodbakker Louis Temmerman een stuk bouwgrond koopt 'buiten de Antwerpsche poort' (de Dampoort), rechtover het spoorstation Land van Waes en die aankoop bij de notaris laat registreren. Het eerste tafereel brengt het bakkerskoppel Temmerman - Cnudde ten tonele. Dood van de zenuwen staan ze notaris Eggermont te woord, zij beiden in hun schoonste Gents, de notaris met de nodige Franse manierkes en gewichtigdoenerij.

65

GENT — Antwerpsche Steenweg.
GAND — Chaussée d'Anvers.

Afb. 1. Gezicht op de Antwerpsesteenweg vóór 1920. De bakkerij De Smet was ingericht in het huls met lulf naast het hoekhuis (verzameling R. Heughebaert).

Louis bouwt er een bakkerij uit die blijkbaar goed draait en neemt de in 1852 geboren Theofiel De Smet als bakkersgast in dienst. Diens zoon Theodoor volgt hem op, maar blijft 'jonkman' (vrijgezel). Hij wordt voogd van Angèle Petit, een weesje dat als elfjarige was komen inwonen in het bakkershuis. Zijn jongste broer Richard, dertiende kind van Theofiel, trouwt met haar. Ze nemen de bakkerij Temmerman over.

Afb. 2. Detailfoto van de bakkerijetalage van een tweede bakkerij iets verderop met bakker Richard De Smet er vaar en de bakkerin Angèle Petit er binnen in. Een uniek inkijkje. (verzameling Gaston De Smet - digitale collectie DSMG, Sint-Amandsberg, jaartal niet gekend).

Hiernavolgend geven we woordelijk de toneeltekst weer van een scharniermoment in de geschiedenis van de bakkerij: de intrede van een jonge bakkersgast bij baas De Smet. Dat speelt zich af rond 1950. Dona, dochter van het bakkerskoppel Richard De Smet - Angèle Petit, loodst de aspirant bakkersknecht Noël Verbeke binnen. Ze heeft er zo haar redenen voor. Ze is overduidelijk verliefd op de jonge man die niet enkel ondernemend en zelfverzekerd is, maar die ook de 'bakkersschool' gevolgd heeft. Hij heeft daar heel wat opgestoken en wil dat realiseren in bakkerij De Smet. Met Noël zal de bakkerij een nieuwe start nemen. Een kleine revolutie kondigt zich aan in het bakkerswereldje. Niet onbelangrijk in de geschiedenis van ons dagelijks leven. Dat is ook de reden waarom precies voor dit fragment gekozen werd.

Afb. 3. Huldiging van het oude bakkerspaar De Smet - Petit in 1960 na de opvoering van het toneelstuk door een nog niet afgeschminkte hoofdrolspeler. De 'jonge' bakker uiterst links (verzameling Gaston De Smet – digitale collectie DSMG, Sint-Amandsberg).

Fragment

RICHARD - ANGELE – DONA in de bakkerswinkel, NOËL in de coulissen

Dona: (mompelt iets tegen een bezoeker in de deuropening) Pa, 't er es hier ne jongene die hem komt presenteren als bakkersgast.

Richard: (verveeld) Staat hij u aan?

Dona: Ja-jij zulle Pal

Richard: Laat hem tons maar binnen!

Noël: (komt met vlugge beweging binnen. Voelt zich onmiddellijk op zijn gemak en ... is nogal luidruchtig) - Dag Meniere, Madam en leffrèwe (Dona kijkt met blinkende ogen en ... knikt meermaals voor zich zelf en naar haar Ma om haar sympathie voor de nieuwe gast te betuigen) - Hebt gij ne knecht gevraagd ... in de gazette?

Richard: Jao-ik jongene, maar ge zoed beter zeggen; nen bakkersknecht. 't moe hier éne zijn die uit de voeten kan, ... want da es hier de éérste de beste bakkerije nie zulle. 't Er moeten hier alle dagen ... spaanjaards, mastellen en boterkoeken gebakken worden, ... zonder nog te spreken van ons grote broodronde.

Noël: (verbaasd) Ah - 't Es maar brood en kleingoed allééne dadde gij maakt? ... Tons benne kik hier op mijn plaatse nie.

- Dona: (geraakt teleurgesteld en is bang dat de nieuwe knecht nie zal aanvaard worden) - Zeg Pa, ge moet nu nie overdrijven uuk. Diene jongene ziet er toch sterk en gezond uit? Hij zal ja da wel keunen. Ik zoe hem toch ne kier probeere.
- Noël: Jamaar leffrêwe ik en kan hier mijnen tijd niet verspelen mee maar alliene wa mastellen en pistolets te bakken. Da kan ne kleine jongene uuk. Ik zoe willen vooruitgaan ... en hoe rapper ... hoe liever!
- Richard: Wa stelde gij U veure, waar dadde GIJ hier zijt dan?
- Noël: (steeds zelfbewust) Waar da kik hier ben? .. Ei, in 'n duud geweune bakkerije ... mijn plaatse es hier niet.
- Richard: (geraakt ontstemd) Ei. Get-gij nogal 'n beetse culot gij. Wa zoede gij ... wel bakken dan?

(Angèle volgt met gespannen aandacht dit debat, en is gereed om Richard te kalmeren moest hij 'ontploffen'. Ze kijkt om de beurt naar de beide mannen)

- Noël: (overtuigend) Ikke ... in d'ieste plaatse: patisserie en luxe-taarten, zonder te spreken van de 'crème á la glace' die IK zoe maken, ... want dadde es geweldig in de mode.
- Richard: (Kijkt Angèle nu opgeruimd aan en wordt steeds méér geboeid door die jonge doordrijver Ook Dona straalt één en al geluk uit) - Patisserie, zegde gij. A! Maar waar hedde gij dat geleerd? Vanwaar zijde gij dan wel?
- Noël: Ekke ... van den buiten jonk ... van Overmeire.
- Richard: (spottend) En hedde gij bij de 'boerkens' op 'stiel' geweest? 't Zal schuune zijn! 'k kan al peize wa dadde gij kunt: taartsesbakken, waar damme wij 'boerentaarten' tegen zeggen.
- Noël: (gejaagd) Kijk baas Smet! Ik ben hier nie gekome om uitgemaakt te worden. 'k ben nog wel jong maar 'k wete goe waar ik naar toe wil.
- Angèle: (kalmerend) Maar Richard toch, zij ne kier nie zo deugniet.
- Dona: (aandringend) Maar Pa, waarom probeerde diene jonge ne kier nie?
- Noël: Ten es hier nie te probeere, leffrêwe! Ik moe iest weete wat ik hier kan verdienen ... en vóoral.... of dat ik mijn gedachten hier kan uitwerken.
- Richard: (achterdochtig) ... Gedachten uitwerken? Wa zijde gij wel van zinnen?
- Noël: Wa dak van zinne ben? 'k het al gezegd. Bij Uw spanjaards, boterkoeken en mastellen, ... alle weken, of ... alle DAGEN ware nog beter, ... Luxe-taarten bakken mee 'gespeette rozen' op, en in alle kleuren. Da moeten de mensen van tegenwoordig hebben. Da steekt hulder d' uugen uit.
- Richard: (steeds meer belangstelling tonend) Zet U ne kier 'n beetse manneke en zeg mij ne kier ... waar hedde gij da geleerd?

(Noël neemt plaats)

Noël: In 't schole jonk, baas Smet. Zij maar gerust, al zeg ik het zelf, als ge mij aanvaardt, en ...(uit de hoogte 'n beetje) ... als 't mij hier aanstaat, tons zulde ervan verschieten wa veur ne goeie naam de bakkerije NOG zal bij krijgen! 'k Zegge 't nog, bij mij komt het erop aan om vooruit te gaan!

DECLAMATOR:

En de kloeke naarstige jongen uit Overmeire had waarheid gesproken. Het ging er met reuzensprongen op vooruit. De bloeiende bakkerij van baas Smet werd omgevormd tot banketbakkerij. De productie werd opgevoerd. De modernste werktuigen werden aangekocht naarmate ze op de markt kwamen. De oude vernepen werkplaats werd ruimer gemaakt. Geld uitgeven voor verbouwingen was geen misdaad meer, maar een zegen. Het ging zó goed vooruit, dat de jonge bakkersgast en de dochter van baas Smet trouwden. En ... verder met die zaak, steeds hoger op moest ze, steeds, steeds moderner!